

239. САСТАНАК СЕКЦИЈЕ ЗА ИСТОРИЈУ МЕДИЦИНЕ СЛД САЖЕТАК ПРЕДАВАЊА

ЗНАЧАЈ „СИНТАГМЕ“ МАТИЈЕ ВЛАСТАРА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКЕ МЕДИЦИНЕ СРЕДЊЕГ ВЕКА

Др Ђорђе Вуковић

Византијски номоканонски зборник, назван *Синтагма* саставио је, на грчком језику, солунски монах Матија Властар, који у свом предговору наглашава да је то урадио 1335. године. Аутор је добар познавалац правне материје па се претпоставља да је он идентичан са судским иследником Властариосом забележеним у Цариграду још 1316. године. Зборник настао у Солуну бива прихваћен као званичан правни зборник у оквирима Цариградске патријаршије, па се назива и цариградском редакцијом Синтагме. Ову верзију са извесним изменама прихвата Охридска архиепископија, која је по мировном споразуму из 1334. године, између цара Андроника III Палеолога и краља Душана припала Србији. Са охридске редакције, такође на грчком језику, Душанови правници преводе *Синтагму* на српскословенски и то је српска пуна редакција. Преводилац је закључио да су Душанови преводиоци били правници – лаици, јер боље познају језик „градских закона“, него терминологију црквених канона. То би уједно био први превод Синтагме у словенском свету. Са пуне српске редакције временом настаје краћа српска редакција Синтагме. У рукописима се налази текст или садржај краће верзије Синтагме, удружен са *Душановим закоником* и *Закоником цара Јустинијана*.

Од текстова пуне редакције Синтагме најзначајнији је *Пчињски рукопис Синтагме*, назван и „Старији карловачки рукопис“, јер је дуго чуван у Сремским Карловцима. Он је настао око 1370. године у манастиру светог Прохора Пчињског, у унутрашњости српског царства, релативно близу престонице – Скопља. Значајно је што се за овај манастир може везати и делатност Николе Врача (лекара), првог познатог преводиоца са латинског језика.

У тексту пуне редакције *Синтагме* помињу се лекари, лекарски помоћници, болничари, трошковима лечења, надрилекарству, болести као олакшавајућој околности итд. *Синтагма* говори и о правима болесника и лица са посебним потребама, при чему се посебан значај придаје душевним („маничним“) болесницима. Помињу се прихватилишта за сиромашне и хранилишта за сиромашне, који су, изгледа, постојала само у градској средини. Посебна одредба говори о постављању и разрешењу ксенодоха

(странопријемника), старатеља сиромашних, болничара и настојатеља „било ког часног дома“. Можемо очекивати да ће се Синтагма тек проучавати, сада када је постала доступна у преводу на савремени српски језик и да ће њено место у историји српске средњовековне медицине бити вредновано са више пажње.